

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K;
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrt leta 4-80 K.

Posamezna številka 15 v.

Reklamacije so pošiljne preste.
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo,
razen tistih, ki so označeni s
pisanim imenom in naslovom
(stična 88 mm) za enkrat 20 v.,
vsakrat po dogovoru.

69. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 10. julija 1909.

Leto XII.

NY SLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
«Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
«Rdečega Prapora», Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Baron Haerdtl.

O Bienerthovi vladi so bili socialni demokratje od vsega začetka na jasnem. Načelnik sedanje vlade je prišel na Beckovo mesto, ker se pod prejšnjim režimom niso izpolnile vse srčne želje Gessmannove, pa je vrhovni agitator krščanskih socialcev hotel dobiti vlado, ki bi bila le izvrševalka njegove volje ter bi plesala, kakor bi žvižgal on. Bienerthova vlada je pravzaprav Gessmannov kabinet brez Gessmanna. Zato tudi ni bilo mogoče drugače, kakor da je bilo od prvega dne razmerje med ustavnostjo in novo vlado tako nestalno in negotovo kakor le tosnje vreme, vsled česar se je moralo utrditi pri socialnih demokratih skrajno nezaupanje do zistema, ki je več kakor enkrat pokazal, da rešpektira parlament le iz strahu, nikakor pa ne iz ustavne zavesti ter da je vsak hip pripravljen, če je mogoče, vladati brez parlamenta in proti parlamentu.

Socialna demokracija je najstarejša in najodločnejša opozicija proti Bienerthovi vladi; v razmeroma kratkem času pa se je sedanjemu voditelju avstrijske usode posrečilo, spraviti v opozicijo toliko po svoji naravi neopozicionalnih strank, da že davno ne bi imela večine, če ne bi bila strahopetnost nemško-liberalnih strank omogočila svobodomiselnost-krščansko-socialne zveze in če se ne bi bili ministri v najkritičnejših trenutkih reševali s svojimi lastnimi glasovi.

Famozni vladi pa ne zadostuje, da ima v parlamentu armado načelnih nasprotnikov in nobenih načelnih pristašev, temveč prav v najhujši stiski se ji zdi potreben še dokaz, da Avstrija izza dobe absolutizma še ni imela nerodnejše vlade od Bienerthove. Z raznimi momenti so že Bienerthovi ministri ilustrirali to resnico. A kakor da bi se

bali, da bi svet prehitro pozabil na prške vislice, na predpusno zaključenje državnega zbora, na aneksijske homatije, na načrte Bilinskega i. t. d., i. t. d., si prizadevajo gospodje, da ne ostane «nulla dies sine linea», da ne mine dan brez novega dokaza skrajne nerodnosti. S posebno virtuoznostjo izvršuje to nalogo minister za notranje zadeve, baron Haerdtl.

Imunitetni odsek avstrijskega državnega zbora ima rešiti velevažno vprašanje: Ali se je kršila imuniteta dveh njegovih članov, poslancev Beera in Wutschela ali ne. Dogodek, o katerem mu je soditi, ima sledečo podlago: Delavci dunajskega podjetja Alfa Separator so bili v stavki in kapitalistična družba si je hotela pomagati z znanim sredstvom; kjer je mogla, je poiskala indiferentne delavce, da bi jih porabila kot stavkokaze proti svojim delavcem. Vsled tega je prišlo do raznih demonstracij, pri katerih je dunajska policija hotela z «radikalnim» in brutalnim nastopom užugati delavce. Da se prepričata, če so tožbe stavkajočih o pristranosti policije opravičene, sta se jim dne 17. aprila pridružila poslanca Beer in Wuschel, a pri tej priliki ju je policija aretirala, dasi je morala vedeti za njuno imuniteto.

Naravno je, da mora parlament strogo varovati imunitetne pravice svojih članov, umevno je pa tudi, da napenja policija vse moči ter bi rada dokazala opravičenost svojega ravnanja. Imunitetni odsek je ravnal v stvari tako objektivno, da ne more bolj. Da se čim natančneje pouči o dogodku, je sklenil zaslišati priče, pa je v ta namen povabil tudi policijske organe, ki so takrat uradovale: To zaslišanje pa je preprečil minister za notranje zadeve baron Haerdtl. Namesto povabljenih policistov je imunitetni odsek dobil ministrovo pismo, ki pravi, da gospod Haerdtl ne soglaša z zaslišanjem policijskih organov, češ, da so bili že zaslišani pri svoji pred-

postavljeni oblasti, o čemer je odseku predložen zapisnik ter da je dunajsko deželno nadsodišče zahtevalo izročitev obeh omenjenih poslancev.

Državnozbornski pravilnik najjasneje dokazuje, da je Haerdtlovo stališče popolnoma napačno. Odsek je tudi sklenil, da porabi vsa sredstva protesta in predlaga zbornici, naj pozove vlado, da izvrši odsekov sklep. Stvar torej še ni končana; odločilno besedo ima parlament.

A s konstitucionalnega stališča ni le to važno, če ima odsek formalno prav ali ne. Ampak vprašanje je, kakšen duh veje iz ministrovega pisma, kakšen je odnos med gospodom Haerdtlom in parlamentom, med policijo in parlamentarizmom. Gospod Haerdtl hoče postaviti policijo izven parlamentarne kontrole in nad parlament. Več kakor štirideset let konstitucije se ni naučilo gospoda barona, da je policija le podrejen aparat države, v kateri ima ljudska volja, izražena v državnem zboru pravo besedo. To se pravi: Gospod baron misli še vedno, da živimo v policijski državi, da je on — minister policije — gospodar in ne služabnik prebivalstva, suverenemu državnemu zboru pa pripisuje približno tako veljavo kakor tretji ruski dum. Da se mora v dobi splošne volilne pravice temeljito obračunati s takimi nazori, je naravno. Državni zbor pa ima zdaj velevažno nalogo, da pokaže, če je zmožen, varovati svoje pravice ali ne. Če gre ob tem Bienerthova vlada že zdaj rakom žvižgat, tem bolje!

Zakon nasilja in zakon ljubezni.

Lev N. Tolstoj.

Dalje.

«Vse, kar je v obtožnici, sem res storil in govoril, no, ne priznavam se krivega», odgovori s tresočim glasom mladi mož.

Predsednik kima z glavo, češ, kakor da je odgovor v redu, pogleda zopet v papir in vpraša: «Kako pa moreš pojasniti to svojo odpoved?»

PODLISTEK.

Što in prva povest iz Boccaccia.

Šla sva iz Gaadena v Heiligenkreuz. Moj prijatelj, arhivar pri knezu K. in jaz. Široka lepa cesta drži skozi gozd in hladna senca, nad njo ležeča, je bržčas osvežila mojega od vročine upehanega prijatelja. Začel se je zopet ozirati, vrtel je palčico, posmehoval drozgovo žvižganje in glas kukavice — kar je obstal in presinjen od vnetosti, lastne strokovnjakom, dejal:

«Strela, niti besede ti še nisem omenil o svojem odkritju?»

«Odkritju?»

«Ali ni mar odkritje, ako človek najde rokopis Decamerona?»

«Prosim te.»

«Nič se ne smej tako skeptično! me je prekinil. «Boccaccio, pravi Boccaccio! Pergament, pisava, sicer pa dovoliš, da se v svoji stroki kolikor-toliko spoznam... Primerjal sem manuskript s florentinsko edicijo iz leta 1527., katero ima naš knez, in povem ti, da rokopisa ne odtehtaš z zlatom. Samo to mi je zagonetno: teh novel je sto in ona...»

Začel sem se smejati: «Bržkone torej prepis in čili pisar je zložil po vzoru eno številko.» «Jedva, jedva,» je resno ugovarjal prijatelj. «Prav to poslednjo novelo sem čital s posebno pozornostjo in nisem našel najmanjše razlike v jeziku in

slogu. Po vsebini bi se tudi preveč ne razlikovala od prejšnjih sto povesti, toda osupnila me je okoliščina: Boccaccio ni drugje tako globok. Opisavi namreč tragično smrt mladega edinega sina vojvodovega, omenja, s čim se je vladarjeva rodbina pregrešila proti svojemu narodu, čitira besede svetega pisma o maščevanju gospodovem, katero kaznuje često v tretjem in četrtem kolenu, in navaja, da so podoben nazor imeli že stari narodi, pri katerih se je to maščevanje imenovalo sveta in večna živa Nemesis.»

«Ali mi ne maraš ob kratkem povedati vsebine?»

«Krajše se ne da, nego kakor pripoveduje Boccaccio sam. Njegovo primitivno pripovedovanje ima namreč v sebi nenavadno enakost. Mi, moderni, je ne dosežemo. Vsebina je približno ta-le: Vojvoda Giuseppe ima edinega sina Julija. Njegov rod je najstarejši in najbolj čislani izven vseh vladajočih italijanskih rodov. Nekdaj so bili ubogi plemiči, ampak njihov prednik, Rodolfo, je pozabil srečno priliko in položil temelje bogastva in slave svoje hiše. Nesložni knezi namreč niso privoščili nikomur izmed sebe odlične stopinje in so izvolili ubogega Rodolfa za načelnika lige; upali so, da bodo v senci njegove oblasti lahko spuščali uzdo svoji volji. Toda varal jih je Rodolfo. Ne le senco oblasti je hotel imeti, marveč oblast samo. In imel jo je. Najprej se je obrnil do najmočnejšega izmed knezov, do vojvoda Odoakarja, ki je bil zaradi moči in bogastva nazivam «vojvoda železni» ali pa «vojvoda zlati». Tega je Rodolfo po-

nižal, pobral njegova mesta in jih poglasil za imetje svoje hiše, in ko se je ponizani Odoakar, dražen še nadalje ne le kot vojvoda, ampak tudi kot človek, dvignil na upor, ga je Rodolfo premagal v bitki, kjer je vojvoda izgubil življenje. Rodolfovo slava in oblast sta vsled tega tako zrastle, da ni imel nobenega tekmeca več. Kot dober oče se je briga za svoje otroke, ženil in močil jih je dobro in praktični njegov duh je živel v njegovih naslednikih. Bodisi s pogodbami, bodisi z mečem so dosegli, da je njihov rod postal prvi med vladarji Italije. Vse nezgode so prestali srečno, njih moč se je neprestano razmnoževala in naraščala, in pri tem so bili šiba in nesreča ne samo svojemu narodu, ampak celi Italiji. Mračni, fanatični, samosvestni vladarji so se smatrali za namestnike božje na zemlji in, karkoli so počeli, so mislili, da počenjajo po božjem navdihnenju in za večjo čast in slavo božjo.

Giusepov sin Julij — se je zdelo — da v mladosti oheta vse najboljše. Pripovedovale so se ganljive dogodbe o njegovem dobrem srcu in bistrem duhu. Giuseppe sam ni bil hudoben vladar, pač pa nestalen, nedosleden, trs, majajoč se y vetru. Zato se je narod zamašal na bodočnost in njegovega naslednika. Ko je Julij dorastel, so ga oženili. Našli so mu princezino iz starega rodu, stavili so razkošno svatbo, vsa mesta so prinašala mladima zakoncema darove in podložno ljudstvo je vriskalo, kakor je to že njegova navađa ob takih prilikah.

Konec prih.

«Odrekel sem se vojaški službi in se odrekam, ker smatram to za greh in ker jo smatram za protivno nauku Krista.»

Predsednik je zopet zadovoljen z odgovorom in zopet pokima z glavo: «Vse je v redu. Imaš še kaj dostaviti?»

Mladi mož odgovarja s tresočim glasom, da je v evangelju prepovedano me le ubojstvo, da, celo nedobro čuvstvo do brata.

Predsednik odobrava tudi to. Nemec je nezadovoljen. Mladi oficir pa pozorno posluša, ker mu je to vse novo in zanimivo.

Obtoženec bolj in bolj razburjeno govori, kako je prisega naravnost prepovedana po Kristu in da bi se čutil krivega, ako bi se prisegi ne bil odrekel, in da je tudi sedaj gotov...

Predsednik ga prereče, ker se mu zdi, da je obtoženec že preveč nepotrebnega povedal.

Pokličejo priče: načelnika polka in feldvebelja. Polkovnik — navadni predsednikov soigralec pri kvartah in pravi mojster v igri, feldvebelj — prebrisan, uljuden Poljak, slahčič, pa je poseben ljubitelj čitanja romanov. Vstopi tudi duhovnik, že postaren človek, očividno slabe volje, ker je bil ravno spremenil zeta in vnuka, ki so bili prišli k njemu v gosti, ter se radi njih sprli s svojo ženo, ki je bila nasprotna, da je dal hčeri odejo.

«Potrudite se, batjaska, ter zaprizezite priče in opominjajte jih na greh pred Bogom, ako bi nepravilno izpovedali,» se obrne predsednik k duhovniku.

Duhovni oče sname križ in evangelje, izgovarja prigodne besede ter sprejme prisego polkovnikovo. Polkovnik dvigne z naglim gibljajem kvisku dva čista prsta (katera predsednik tako dobro pozna, sledeč za nju gibljaju pri igranju na kvarte), ter izgovarja za duhovnikom prisego in končno po prisegi cmokne z glasnim poljubom in s posebno zadovoljnostjo križ in evangelje. Tako za polkovnikom vstopi katoliški duhovnik in sprejme prisego feldvebeljevo. Sodniki mirno in resno čakajo. Mladi oficir je začasno odšel ter se je vrnil šele k pričevanju. Priče so potrdile to, kar je govoril obtoženec. Predsednik odobruje. Nato vstane oficir, sedeč na posebnem mestu. To je javni obtožitelj. Prelaga liste, ki leže pred njim, in začne govoriti glasno, lepo zvezano ter razlaga vse, kar je hudega storil mladi človek, in ponavlja to, kar sodniki že vse vedo in je mladi človek sam priznal, ter poudarja, da ne le, da priznava, ampak da nasprotno celo pretirava to, kar je dalo povod obtožnici. Tožitelj poudarja, da obtoženec ne pripada k nobeni verski sekci in da so njegovi stari pravoslavni in zaraditega ni vzroka odpovedi njegove prisige v drugem nego v upornosti. Taka upornost pa je morala privedi oblastva do strogih kazni in sredstev, ki se morajo uporabljati tudi v predležem slučaju.

Za obtožiteljem je govoril zaščitnik nekaj, kar je bilo brez vsake potrebe.

Potem so vsi šli iz dvorane.

Nato pripeljejo zopet obtoženca in vstopi zopet sodišče. Sodniki najprej sedejo, potem zopet vstanejo in predsednik, ne da bi gledal na obtoženca, proglašja s pokojnim glasom sodbo. Obtoženec, človek, ki je že tri leta sedel v ječi radi tega, ker noče biti vojak, se predvsem izreče za izpahnjeneza iz vojaških vrst ter se ga obsodi na štiri leta prisilnega dela.

Nato vojaki odvedejo mladega človeka, in vsi se razidejo po svojih navadnih poslih in zabavah, kakor da bi se ničesar posebnega ne bilo pripetilo.

Le mladi oficir čuti neko posebno vznemirjajoče čustvo, katerega ne more odgnati, imajoč v mislih silne besede obtoženca, katerih se ne more iznebiti. Pri posvetovanju sodnikov je sprva mladi oficir mislil ne glasovati, no, končno se je premislil in je tudi glasoval.

Zvečer pri polkovniku, ko so se vsi igralci za kvartno igro pri čaju, je začel razgovor na obsojenca. Polkovnik je izrekel svoje mnenje, da je vzrok vsemu temu pomanjkanje omike: ljudje si naberejo različnih pojmov, katerih ne razumejo in potem prihajajo na dan take stvari.

«Ne, striček! Jaz pa ne soglašam z Vami,» se vmeša zraven studentka-socialna demokratka. Vse-kako je vredna spoštovanja energija tega človeka, samo škoda, da je njegova energija tako slabo uporabljena. Studentka je namreč mislila, kako bi bila koristna ta energija, ako bi ne šla za

versko fantazijo, ampak za propagando socialističnih idej.

«No, ti si pa že znana revolucionarka,» ji odgovori striček.

«Meni se pa zdi,» pripomni mladi oficir, «da s stališča krščanskega se mu ne more pravzaprav ničesar očitati.»

«A meni je vseeno, s katerega stališča,» pripomni stari general, «jaz samo toliko vem, da naj bo soldat soldat, pa ne propovednik.»

«Meni se pa zdi, da je glavna stvar,» dostavi s smejočimi se očmi predsednik sodišča, «da ne smemo gubiti zatega časa, ako hočemo doigrati kvartno igro.»

«Kdor ni popil čaja, mu ga pristavim k igralni mizici,» doda gostoljubni hišni gospodar, in eden izmed igralcev prične nato izvrševati kvarte. In igralci posedejo za mize...

V veži ječe, kjer so vojaki čakali z arestantom, pa je bil medtem tale razgovor:

«Kako je to, da gospodje ne znajo evangelja. Saj ni pomote ali napake v knjigah,» pravi eden stražnikov.

«Ne razumejo,» odgovori obsojenec. «Ako bi razumeli, bi oni ravnotako sami govorili. Kristus ni velel ubijati, ampak ljubiti.»

«Tako je, tako. Vse je jako čudno, na vsak način pa težko.»

«Nič ni težkega. Tri leta sem sedel in še presedim, ali na duši mi je tako blago, da bi naj Bog dal to vsakemu.»

Pristopi podčastnik, že ne več mlad mož: «No, Semjonič,» se obrne k arestantu, «ali so vas obsodili?»

«Obsodili.»

Podčastnik zmaje z glavo. «Tako je, tako. Hudo je trpeti.»

«Tako mora biti,» odgovori smehlja je arestant, vidno ganjen od sočustva.

«Tako je. Gospod je trpel in je tudi nam velel. Težko je.»

Na te besede vstopi z naglim, mladeniškim korakom lepi Poljak feldvebelj. «Nič razgovorov. Marš, v novo kajbo!» Feldvebelj je bil posebno strog, ker se mu je naročilo, gledati na to, da arestant ne bi občeval s soldati, ker je vsled občevanja z njimi za dobe zadnjih dveh let že štiri može pripravil k odpovedi od vojaške službe, ki so jih že obsodili in sede po raznih ječah.

Politični odsevi.

* **Ogrsko ministrstvo**, ki mu ostane Wekerle na čelu, je uradoma ponovno imenovano. Tako je hotela koalicijska, dasi itak ta vlada nikdar ni prenehala uradovati. Ministri pa ne bodo odložili državnoborskih mandatov kakor je navada, če je kak poslanec imenovan za člana vlade. — Košut je zopet začel spletkariti proti splošni volilni pravici.

* **Proti zagrebškemu voleizdajniškemu procesu.** V Parizu je bil 3. t. m. javen shod, katerega se je udeležilo nad 200 ljudi, največ dijakov. Predsedoval je znani zgodovinar sodrug prof. Denis. Govorili so sodr. Denis, novinarja Berard in Gaulis ter so ostro obsojali vedenje pravde. Na predlog profesorja slavistike Haumonta je bilo sklenjeno, poslati ogrskemu parlamentu telegrafično adresno, v kateri se izraža nada, da bo de procesu čimprej napravljen konec in da bodo obtoženci postavljeni na svobodo.

* **Volilna obveznost** nosi na Nižjem Avstrijskem denar. Znano je, da je tam za deželni, vsled tega pa tudi za državni zbor volilna pravica združena z volilno dolžnostjo. Vendar se pa pri zadnjih deželnozbornih volitvah okrog 20.000 volilcev in dalo spraviti na volišče. Zdaj so se jim predpisale globe od 1 do 5 kron. Vplačanih je baje že okrog 10.000 kron.

* **Nemški kancelar Bülow** je, kakor smo že poročali, podal svojo demisijsko in ostane le še toliko časa na svojem mestu, da se kakorkoli reši nemški finančni načrt. Strmoglavila ga je zveza centroma (klerikalne stranke) s konservativci in Poljaki, ki je nastopila proti vsem davkom, s katerimi bi se kaj obremenili bogatini, pa hoče da bi se vpeljali sami indirektni davki na račun ljudskih množic. Lahko si je misliti, da tudi finančni načrt vlade ni bil kdove kako demokratičen. Njena davčna reforma je zahtevala 165 milijonov novih direktnih, pa 360 milijonov indirektnih davkov. Med predlaganimi indirektnimi davki je bilo 100 mil. novega davka na pivo, 80 mil. na žganje, 45 mil. na tobak in cigarete, 25 mil. na vžigalice, 5 mil. na šumeča vina, 5 mil. na čaj in kavo i. t. d. Med direktnimi davki je bil glavni novi davek na dedščine v znesku 140 mil. Konservativci so se temu davku, ki bi bil zadet v prvi vrsti njih žep, odločno uprli. Dejali so, da bi pomenil novi dedni davek toliko, kolikor eksproprijacija privatne lastnine. Bülow je koj odmaknil, znižal je davek na 55 mil.

ter dejal, da naloži 35 mil. davka na zavarovanje proti ognju, 20 mil. novih davkov na menice, 10 mil. na vrednostne papirje i. t. d. Toda konservativci niso hoteli o davku na dedščine sploh nič slišati in so predlog s pomočjo centroma popolnoma odklonili. Za nas je zanimivo, da se «Slovenec» baha s centromovo zmago, noče pa povedati, da so klerikalci Bülowa le zato vrgli, ker je hotel, da bi kapitalisti in veleposestniki vsaj nekoliko prispevali za saniranje državnih financ.

* **Nemški cesar Viljem** se je baje o Poljaki nenavadno brutalno izrazil. Poljski listi, zlasti «Czas» in «Kurier Warszawski» poročajo o tem in pravijo, da so vesti popolnoma zanesljive. «K. W.» javlja, da je bilo to ob priliki sestanka z ruskim carjem. Dejal pa je baje Stolypinu: «To je narod agresiven, proti kateremu je treba postopati čim najokrutneje. Z golo roko se približati Poljakom, je nevarno. Treba je imeti pripravljen kij za nje, sicer takoj zasade vate svoje ostro zobovje.» — Kaj je Stolypin na te cesarjeve besede odgovoril, list ne pove.

* **Ruski car** je pač vse priljubljen vladar. Za proslavo bitke s Švedi se je odpeljal v Poltavo. A za njegovo potovanje so bile izvršene skrajne varnostne naredbe. Odpeljale so se trije vlaki, ne da bi se vedelo, v katerem je car. Celo progo je zastražilo vojaštvo s hrbti proti železniški progi in z napetimi puškami. Na nogah je bilo 30.000 vojakov.

* **V procesu proti češko-socialnim antimilitaristom** so zaslišali vse obtožence ter začeli zaslišavati priče. Ta radikalni antimilitarizem je bil pravzaprav zelo pohleven; naperjen je bil proti nemškemu poveljevanju pri vojaki in zdi se nam, da je bilo v vsej agitaciji mnogo več otročarije in mladeniške renomaže nego resnobe.

Dopisi.

Zagorje ob Savi. (Volitve za okrajno bolniško blagajno.) Kranjska deželna vlada je razveljavila volitve za okrajno bolniško blagajno litijsko in neki dopisnik v «Slovenskem Narodu» uka, da je to liberalna zmaga. Nadalje klobasa, da hoče Čobal zavleči volitve. Če bi «Narodov» zaupnik povedal resnico, bi seveda liberalna «zmaga» kmalu skopnela, zakaj deželna vlada, ki pač rada ustreza nasprotnikom socialne demokracije, ni mogla ovreči volitev iz tistih razlogov, na katere so se v svojem obupu opirali vzklicevalci, temveč je sama iztaknila poseben povod. S tem pa je dala zausnico okrajnemu glavarstvu in sebi, ne pa vodstvu bolniške blagajne. Kakor ni moglo okrajno glavarstvo najti tistih «gorostasnih nepravilnosti in krivic», o katerih poje liberalno glasilo, jih tudi deželna vlada ni mogla izslediti. Ampak v svojem trudu, da bi napravila delavcem sitnosti, je našla paragraf v pravilih, ki zahteva, da bodi v vsaki občini volišče. Povejmo torej, da se to nikdar ni godilo, temveč že prve volitve, ki jih je vodilo okrajno glavarstvo v Litiji, so sevršile tako, da je po več občin skupaj volilo. In ta praksa je ostala neizpremenjena. Tako se je volilo, ko so imeli blagajno v rokah naši nasprotniki in sedanje vodstvo je je enostavno prevzelo, ker je nepretrgana praksa postala prava iz navade in ker bi se naprtili blagajni ogromni, nepotrebni stroški, če bi se volilo drugače. Zakaj pomisliti je treba, da je v področju blagajne 42 občin. Če je vlada odobrila vsake volitve, ki so izvršile na podlagi sedanje prakse, če je ta način veljal, ko ga je vpeljalo okrajno glavarstvo, tedaj ni umevno, zakaj naj bi se prav sedaj nalagali blagajni ogromni stroški na račun njenih članov. Povrh tega je pa še vprašanje, zakaj naj bi morali tudi delavci dvakrat voliti, če se razveljavljajo volitve v delodajalski kuriji. Zato bo ne Čobal, ampak vodstvo bolniške blagajne rekuriralo proti odloku deželne vlade, ker hočemo vedeti, ali res za nas ne velja enako pravo kakor za druge. Rekuriralo se bo, ker sploh ni treba novih volitev, novega dela in novih stroškov. Dopisniku se pa blede, če misli, da hoče kdo zavlačiti volitve. Ako bi se danes razpisale nove volitve, nam je zmaga popolnoma gotova, saj so zadnje volitve dokazale, da nam nasprotniki ne morejo do živega, sedanjio situacijo poznamo vendar bolje kakor tisto, ki nastane pozneje. Čemu bi nam bilo torej treba kaj zavlačiti? Ampak naši liberalni nasprotniki so kakor otroci. Kadar se z dejstvi ne morejo tolažiti pa začno fantazirati in mislijo, da je potem bolje zanje. Privoščimo jim to naivno veselje.

Domače vesti.

— **Goriški deželni zbor** je, kakor poročajo tržaški listi, razpuščen. Deželni odbor je dobil dne 7. t. m. dopis vlade, ki naznanja razpust.

— **V Kočevju** se je zadnje čase objestno razvil nacionalni sovinitizem. Ponavljajo se surovi izgredi z napadi na osebe in z uničevanjem tujega imetja. Naslov za te rabuke pa daje znana nacionalistična fraza: «Varstvo narodnega značaja» — v Kočevju seveda nemškega. Temu «značaju» se zdi prenapetežem nevarna vsaka oseba druge narodnosti in vsako podjetje, ki je v rokah Nemca. Tako so svojčas napadli tajnika slovenske posojilnice Novaka, radi česar so bili v terek trije obtoženci Weinschrott, Dürfeld in Janeschitz obsojeni na 10, odnosno 3 in 5 dni zapore. Ta dan

pa so vsi trije zvečer napadli prodajalca v neki slovenski trgovini in so z razbijanjem napravili veliko škodo v lokalu. Pripoveduje se, da je bil njihov nastop tudi nevaren osebi prodajalca, da mestna policija nikakor ni hotela posredovati in da je šele pozneje žandarmerija prišla krivce. Bolezen nacionalizma kaže torej povsod enake simptome in njen vrhunec je povsod barabska surovost. Prav nič ne dvomimo, da smatrajo kočevski razgrajalci svoje delo za junaštvo in če so jih drugi, ki jih je žandarmerija peljala na sodnijo, pozdravljali s Heil-klici, so bili gotovo prepričani, da zaslužijo to slavo, kakor so lani ljubljanski napadalci kazine in šparkase smatrali sebe za junake. Če se slovenski narodnjaki zdaj zgražajo nad kočevskimi dogodki, imajo gotovo prav in naravno je, da obsojamo tudi mi kočevski poizkus pogroma. Ampak če kriče sedaj naši nacionalisti po žandarmeriji, po sili in strogosti, bi si vendar dovolili opomniti, da pogrešamo v metodi doslednosti. Zakaj le eno ali drugo more veljati: Ali naj se nastopa proti vsakemu takemu izgredu s silo, ali pa proti nobenemu. Kadar je slučaj akuten, je že mogoče, da ni druge pomoči kakor brahialna intervencija. Ampak čisto gotovo je, da se ne spravimo podobni izgredu ne z vojsko, ne z žandarmerijo s sveta, zakaj če se potlačijo simptomi, se ne odpravi bolezen. Ta pa tiči v nacionalnem sovraštvu, ki ga vzgaja meščansko narodnjaštvo pri vseh narodih. Proti nacionalističnim barabijam je edino zdravilo narodni sporazum; tega pa noče nobena narodnjaška stranka, zakaj vsaka živi le od trajnega nacionalnega sovraštva.

— **Vol je probodel žensko** v sredo na Dolenjski cesti v Ljubljani. Ušel je s Putrihovega dvorišča in tekel proti vojaškemu strelišču. Neka neznana ženska ga je hotela ustaviti, pa jo je nabodel in telebnil ob tla, da je obležala. Z rešilnim vozom so jo odpeljali v deželno bolnišnico, kjer je umrla.

— **Zdravilišča za na pljučih obbolele žene in dekleta.** Društvo za odvracanje jetike na Štajerskem je otvorilo 8. julija t. l. zdravilišče za lahko obbolele žene in dekleta „vila Barbara“, pošta Neumarkt na Gornjem Štajerskem. Sprejem je odvisen od preiskave, ki jo v Ljubljani izvršuje oskrbovalnica deželnega pomožnega društva za bolne na pljučih. Oskrbovalnica znaša 4 do 7 kron na dan. Pismena vprašanja nasloviti je na „društvo za odvracanje jetike na Štajerskem“, Gradec, Hans Sachs-gasse 1, pojasnila pa daje tudi deželno pomožno društvo za bolne na pljučih na Kranjskem.

— **Umor.** Iz Ptuja poročajo: V soboto dne 26. junija so našli blizu postaje Sterniša (Sternthal) mrtvo žensko truplo na železniškem tiru. Spočetka se je mislilo, da si je ženska sama vzela življenje. Sedaj je orožništvo dognalo nekaj drugega. Blizu mrliče je visel na brzojavnem drogu listek, na katerem je stalo, da se naj ne sumi Antona Kmeteca iz Sikol, ona da se je sama umorila, ker je sita življenja. — Orožništvo je našlo tam tudi dva žrebca s čevljev, ki sta bila — Kmetecova. Potem je prišla resnica na dan: Kmetec je zvalil že postarano dekle, ki je imela postati ž njim mati, na polje, jo tam ustrelil in potem zvelkel mrliča na železnični tir, da bi se mislilo, da jo je vlak povozil. Morilca so zaprli.

— **Na železnici ponesrečil.** V soboto zjutraj ob 3. je našla raznašalka časopisov Dohaj iz Studencev, ki je hotela iti v Maribor, pri železniškem prehodu ležati neko truplo, kojega glava je bila do nespoznanja stolčena in tudi drugače je bilo truplo precej poškodovano. Pri mrtvem niso našli razun nekaj vinarjev v žepu, beleznice in odpustnice iz ljudske šole pri sv. Lovrencu na Koroškem, ničesar. Po odpustnici je razvidno, da je ponesrečen Avgust Plattner, rojen leta 1891 v Franzensfeste na Tirolskem. V zadnjem času je najbrže delj časa bival v Spodnjem Dravogradu, ker se to mesto večkrat nahaja v beleznici. Voznega listka niso našli pri njem in zato se sklepa, da se je vtihotapil na tovarni vlak, ko so ga pa izsledili, je pa poskočil doli in se na kameniti plošči potolkel in ubil.

— **Utopljenec** so potegnili iz Save 26. junija pri Hrašniku. Spoznali so ga za 25 letnega delavca J. Koširja iz Bazovice pri Vrhniki. Delal je v apnenicah Mikoličevih v Zagorju. Ponesrečil se je pri kopanju.

— **Novo vrsto strupenih gob,** katerih desedaj še nismo poznali, so zaledili na Krasu. Največ jih je v stanjelski okolici. V teh gobah so dobile nenavadnega sovražnika kobilice, katere napravljajo letos, kakor že znano, ondotnim kmetovalcem ogromno škodo. Ta goba uničuje namreč kobilice ravno tako, kakor že znana strupena goba „Empusa muscae“ jeseni muhe. Nameravajo jo v odposredni kmetijstvu umetno razširiti in razmnožiti po celotnem Krasu.

— **Nesreča pri delu.** V električni tovarni pri Bistrici na Koroškem se je razletela v ponedeljek glavna vodovodna cev. Močan vodni tok je zadel 32letnega strojnika J. Wurzerja in 42letnega delavca J. Amenica. Vrglo ju je v tovarniški odvodni rov, v katerem so jih dobili šele čez par dni. Prvi zapušča vdovo, ki je v blagoslovljenem stanju, drugi pa 5 nepreskrbljenih otrok.

— **Nesreča.** V sredo popoldne je prala perilo ob narasli reki Idrijci štirinajstletna Josipina

Moravčeva, hči rudarja in posestnika J. Moravca v Idriji. Ker je nenavadno dolgo ni bilo domov, so šli starši gledat na kraj, kjer je navadno prala. Tu pa so našli le perilo, hčerke in perilnika pa ni bilo nikjer. Takoj se je vzbudil sum, da je utegnila ponesrečiti. Preiskalo se je vso Idrijco do grabelj, pa brez uspeha. Šele drugo jutro, ko je Idrijca nekoliko upadla, so našli ponesrečeno deklico utopljeno v strugi Idrijce poleg grabelj. Pri pranju je najbrže zdrsnila in padla v deročo reko, ne da bi jo kdo zapazil, da se je to zgodilo skoraj v mestu. Starši so jo svarili, naj gre drugam pral, vendar je šla na Idrijco in tu našla prezgodno smrt.

— **Političen umor.** Javni notar in odvetnik pri Sv. Ivanu Zelini na Hrvaškem, dr. Marinić, ljut pristaš dr. Franka, je v prepiru o političnih zadevah ustrelil z revolverjem v trebuh ondotnega trgovca Ljubomira Puceka, ki je v zagrebški bolnišnici izdihnil. Pucek je bil „pravaš“, pristaš dr. Mile Starčevića, ki se je pred 2 leti ločil od Franka ter osnoval svojo stranko. To je na Hrvaškem že drugi slučaj, da je Frankovec ubil političnega nasprotnika.

— **Nesreča na železnici.** V četrtek zjutraj sta med postajama Laze in Zalag povozila na križišču na progi brzovlak, ki prihaja v Ljubljano ob 6. 59 min. in ljubljanski poštni vlak delavca Toma Kraljiča, Gregorja Jelačiča in Jurja Brozoviča, vsi iz Selc, okraj Cirkvenica na Hrvaškem. Jurij Brozovič je bil takoj mrtev, Tomo Kraljič je umrl med vožnjo v Ljubljano. Jelačič pa je umrl, ko je vlak pripeljal sem. Lahko telesno poškodovan je bil tudi delavec Pavel Lončarič. Preslišali so v nepredvidnosti prihod prvega vlaka in zašli obenem, ko so se hoteli v zadnjem času umakniti, pod drugega, ki ga je v tem trenutku križal. — Na ljubljanskem državnem kolodvoru se je ponesrečil železnični delavec, 20letni Jožef Avbelj. Dne 28. m. m. okoli pol 2. popoldne so delavci razkladali bukove hlode. Da bi dva sprednja voza nazaj potisnili, so spustili po tiru prazen voz. Avbelj je letel po tiru pred tem vozom, voz ga pa je dohitel in stisnil med oddijače. Strlo mu je prsi. Skočil je iz tira kake tri korake v stran, zavpil: „a, kaj bo pa sedaj“, nakar se je nezavesten zgrudil in po preteku ene ure v deželni bolnici umrl.

Zadnje vesti.

Parlamentarni položaj.

Dunaj, 7. julija. (Posebno poročilo.) Zmeda v razmerah med strankami ter med vlado in strankami je bezmejna. Doslej še ni rešitve in najbrže se odloči šele jutri, kaj da bo. Včeraj je bilo kakor v aprilu; vsak hip se je zdel položaj izpremenjen. Pogajalo se je na vseh straneh, tako da je komaj mogoče pregledati in registrirati vse. Dočim je „Slovenska Enota“ še v sredo večer izjavljala, da ostane na svojem stališču, so se vendar njeni člani že včeraj dopoldne začeli pagajati. Posredovalci so zdaj krščanski socialci. Popoldne še ni bilo nobenega sklepa. Tedaj se je napravil predsednik Pattai, da izvrši neumnost. Pripravil je pisma za voditelje obstrukcije, s katerimi jih poziva, da naj do 6. zvečer preklicajo vse nujne predloge, sicer se zaključijo zbornice. Toda ta pisma se niso odposlala, temveč ob 2. popoldne so se pričele nove obravnave, sedaj direktno med vlado in obstrukcionisti. Od vlade so bili navzoči min. preds. baron Bienenrth ter ministri Zatek, Bráf in Weißkirchner, od obstrukcionistov pa Udržal, Starček, Zazvorka, Korošec, Šuštersič. Baron Bienenrth je imel dolg govor ter je zagotavljal, da je objektivni, da pozna važnost južnih dežel, da želi sodelovanje vseh državo obranjujočih strank itd. in nazadnje je vprašal, pod kakšnimi pogoji bi se ustavila obstrukcija. Ko se mu je pa reklo, da bi se morala v proračun postaviti tudi postavka za česko vseučilišče v Brnu, je dejal, da ni v načelu nasproten ne češki, ne slovenski univerzi, da pa za odkup obstrukcije ne more dati nobenih političnih koncesij. Tedaj je naenkrat njegova uljudnost izginila pa je zahteval od obstrukcionistov še do večera odgovor, češ, da vlada ne bi več mogla gledati nevzdržnih razmer v parlamentu. Šuštersič je zahteval do sobote časa, Bienenrth pa je to odklonil.

Zdelo se je, da se je končalo vse pogajanje. Za 7. zvečer se je sklical ministrski svet, ki bi bil imel skleniti zaključanje zbornice in nekaj manifest, ki bi ga izdala vlada.

Med tem pa so se pričela zopet posvetovanja strank. V krščansko-socialnem in nemško-nationalnem klubu je bilo zelo burno. Posamezni člani so očitali voditeljem, da so sklepali brez članov in za njih hrbtom in naenkrat so zahtevali, naj se izvojuje boj z obstrukcijo. Krščanski socialci so poslali k Bienenrthu deputacijo, da protestira proti zaključanju zbornice. Bienenrth je deputaciji odgovoril, da je imel namen, zaključiti zbornice, da je pa vendar še pripravljen počakati do sobote. Krščanski socialci so pa izjavili, da se bodo sami pogajali z obstrukcionisti.

V parlamentu se je nato sklicala seja načelnikov velikih strank, na kateri je vlada zahtevala, da naj se v petek sploh ne vrši seja. Protestiral je pa dr. Adler, češ, to vendar ne gre, da bi vlada določala, kdaj naj ima parlament sejo in

kdaj ne. Bienenrthova zahteva se je odlonila in sklenilo se je, da se danes formalno vrši seja.

Videti je, da se pripravljajo krščanski socialci že za jesen, ko bi se imela sestaviti nova koalicija s krščanskimi socialci na čelu. — V njej bi bili zastopani tudi slovenski klerikalci in češki agrarci.

Danes se zopet vrše pogajanja.

Imunitetna zadeva. Dunaj, 9. julija. Predsednik imunitetnega odseka, posl. Slama je poslal zborničnemu predsedniku Pattaiu sledeče pismo:

Imunitetni odsek je v svoji včerajšnji seji soglasno sklenil, da naj kot načelnik odseka proti sklepu včerajsne seje energično protestiram proti dopisu notranjega ministrstva z dne 6. julija in proti težki kršitvi zakona, ki jo obsega ta dopis; da naj glede na to vprašam predsednika in da naj vrhu tega pismeno protestiram proti kršitvi zakona, storjeni s tem, da se je preprečilo zaslišanje policijskih organov v odseku. V tem ko imam čast obvestiti predsedništvo o tem sklepu, si dovoljujem še opomniti, da je bilo odseku predloženo samo policijsko poročilo, nikakor pa ne s policijskimi organi sestavljeni zapisniki in odsek sploh v zadevi Wutschel-Beer ni imel nikakršnih zapisnikov.

Parlamentarni položaj. Dunaj, 10. julija. Ta trenotek je položaj tak: Pogajanja se nadaljujejo.

Včerajšnji dan je bil dan pravega mešetarenja in sejmske sreče: Vsak hip je bil namreč položaj drugačen. Po dnevu je bilo, kakor da se mora razbiti vse. Kmalu popoldne se je splošno mislilo, da se parlament na svak način zaključijo. Popoldne se je pa vendar nadaljevalo posvetovanje posameznih klubov, pa pogajanja raznih skupin. Na bolje pa se je obrnilo, ko so socialni demokratje vzeli stvar v roko ter pojasnili, da je prav zaradi boja proti Bienenrthovi vladi potrebno, da ostane parlament brezpogojno sposoben za delo. Če se torej zdaj doseže delavnost zbornice, se to zgodi z geslom boja proti Bienenrthovi vladi.

V konstelaciji strank je izprememba itak že gotova in Bienenrth je zapuščen. Podlaga novi vladi, ki je pričakovati najkasneje do jeseni, bo nova koalicija in tedaj bodo tudi sedanjí obstrukcionisti postali lojalni vladinovci.

„Slovenska Enota“ je izdala sledeči komunike: „Zaupniki slovenskih akcijskih strank so se po seji zbornice zbrali na dogovor. Pribili po, da je uradni opis barona Bienenrtha v včerajšnjih obravnavah z zaupniki v važnih točkah netočen.“

V Šuštersičevem „Slovenskem klubu“ je dr. Šuštersič poročal o dogovarjanju zaupnikov z ministrskim predsednikom. V debati se je naglašalo, da se je kriza za Bienenrthov kabinet že začela, ker so ga v zadnji uri vladne stranke izločile iz političnih akcij.

Pred sejo načelnikov so bili Hruban, Mastalka, Masaryk in Ploj pri poslancih Stanek, Udržal, Zazvorka in Šuštersič ter so jim ponudili posredovanje med obstrukcionisti in strankami večine. Obstrukcionisti poslanci pa so odgovorili, da so v najboljših razmerah s strankami večine, tako da ni treba posredovanja.

Seja načelnikov. Popoldne, ko so se bile izvršile vsakovrstne klubske seje, je bila konferenca načelnikov, na kateri je dr. Adler izjavil: Pogajanje vlade z obstrukcionisti se je razbilo. Če bi mogle priti stranke med seboj, brez vlade, do sporazuma, bi bila to zmaga parlamenta nad vlado in eklatanten poraz Bienenrthovega kabineta, s katerim bi bili obstrukcionisti lahko zadovoljni.

Po tej izjavi se je seja za kratek čas prekinila, potem se je sklenilo, da se danes snidejo od obstrukcije trije poslanci, od delavnih strank pa Glombinski, Sylvester in Lueger, da se posvetujejo o preklicu nujnih predlogov.

Po konferenci načelnikov so imele vse večje zveze seje. Nemški nacionalci so poslali deputacijo k Bienenrthu, da mu neznani izpremenjeno situacijo.

Dunaj, 10. julija. Nemški nacionalci trdijo, da se je položaj pozno zvečer zopet poslabšal, češ, da so dobili pri ministrskem predsedniku vtisk, da je Šuštersič nalagal konferenco načelnikov.

Kazimir Badenl. Lvov, 9. julija. Bivši ministrski predsednik Kazimir Badenl je na poti iz Lvova na svojo graščino Briesk na postaji Krasna umrl od kapi.

Perzija. Teheran, 9. julija. Zdi se, da se približuje boj perzijskih revolucionarjev proti šahovemu absolutizmu in ruski despotični intervenciji odločilnemu momentu. Ruski kozaski polk Labinski je preko Enseli odkorakal proti Kasvinu. Angleški in ruski diplomatični zastopnik sta sklenila, prekiniti zvezo z vojaškimi voditelji revolucionarjev. Ruski poveljnik Ljakov je pripravljen na naskok revolucionarjev.

Srbija. Pariz, 8. julija. Srbski državni svetnik je prišel sem, da najame posojilo v znesku 150 milijonov frankov.

Revolucija v Kolumbiji. Novi Jork, 9. julija. V Bogoti so se čete uprle kolumbijski vladi in razglasile Gonzaleza Valencio za predsednika. Policija je izgnana iz mesta.

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Izvrstne ključavničarje

ki so vajeni tvorniškega
izdelovanja vsakovrstnih

ključavnic

sprejme takoj v stalno službo —2

tvornica železnih izdelkov
v Kamniku na Kranjskem.

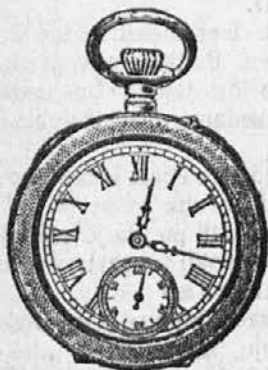
Izvrstne orodjarske in strojne

ključavničarje

sprejme takoj v stalno službo —2

tvornica železnih izdelkov
v Kamniku (Kranjsko).

Ceniki zastoj in
poštne prosto!

Pozor!

Kdor želi imeti dobro
uro, naj jo zahteva z
znamko «Union», ker te
ure so najbolj trpežne in
natančne. Dobe se pri:

Fr. Čudnu
urarju in trgovcu
v Ljubljani

delničar in zastopnik
švicarskih tovarn
«Union» v Biele in
Genovi. 40—16

Modna trgovina.

P. MAGDIĆ

Ljubljana

nasproti glavni pošti

priporoča: 35—11

vse modne in nakitne predmete, potrebščine
za krojače in šivilje, damsko perilo, bluže,
hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine,
:: zastave, trakove in znake. ::

Klobuke za dame in deklice.

Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek : za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke,
tkano barvasto in belo perilo, kravate, ro-
kavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene
prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravn odošle spomladne in letne obleke, površnike, dežne
plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina

v Ljubljani

A. Lukić

52—38

Pred škofijo števil. 19.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško
in žensko blago pri 52—32

sv. Cirilu in Metodu

Ljubljana, Singerjeve ulice 1.

Kavarna

„Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Nova

Lenasi & Gerkman

Nova

slovenska trgovina

Ljubljana

vogal Stritarjevih
in Lingarjevih ulic

slovenska trgovina

priporoča

za pomlad in poletje
vsakovrstno sukneno, volneno in platneno blago.

24—21

Cene solidne in postrežba točna.

Ustanovljena 1847.

52—22

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Kmečka delavska

gospodarska zadruga

v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Ustanovljena 1. 1908.

Vino se pošilja od 56 litrov naprej
po jako zmernih cenah.

Podpisano se tem potom zahvaljuje
dosedanjim vinskim odjemalcem, po-
sebno občenemu konsumnemu društvu v
Ljubljani, delavskemu konsumu v Idriji,
zasebnikom v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča
veliko množino še neprodanega vipav-
skega naravnega vina iz lastnih kleti zdru-
ženih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji,
Šmarji, Rihemberga, Kamnja in bližnjih
vasi, vsem svojim dosedanjim in novim
odjemalcem po Kranjskem, Primorskem,
Štajerskem, Koroskem in drugod.

41

Zadružno vodstvo.

Največja zaloga, najboljše in najcenejše trdka za
naročevanje ozir. nakupovanje!

Čopčev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodah po 1/2, 1/4, 1/8
in 1 kg. 104—60

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, šteditlna, brezbarvna in barvastega za
pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.

Brunolna za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno
1. 1832.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno
1. 1832.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.